

Notat

Til: Assisterende utenriksråd Christian Syse

Kopi: Utviklingspolitisk direktør Hege Hertzberg
Avdeling for regionale spørsmål og utvikling
Norad/EVAL

Fra: Avdeling for FN, fred og humanitære spørsmål

Saksbeh.: Cathrine Halsaa, MR/DEM
Siri Johansen, SUP

Dato: 14.01.2013

Saksnr: 12/03135

Evaluering av fremme av funksjonshemmedes rettigheter i norsk utviklingssamarbeid. Oppfølgingsplan.

Oppfølgingsnotatet om Evaluering av norsk utviklingssamarbeids fremme av funksjonshemmedes rettigheter ble oversendt Utenriksdepartementet fra Evalueringsavdelingen i Norad 20. april 2012. Foreliggende oppfølgingsplan er skrevet i nært samarbeid med Seksjon for utviklingspolitikk.

Bakgrunn

Nordic Consulting Group gjennomførte evalueringen etter å ha vunnet en internasjonal anbudskonkurransen. Evalueringsrapporten, *Mainstreaming disability in the new development paradigm. Evaluation of Norwegian support to promote the rights of persons with disabilities (Report 1/2012—Evaluation)*, ble publisert 2. mars 2012 og presentert på et seminar samme dag.

Evalueringen dekker perioden 2000-2010 og omfatter feltarbeid i fire land: Malawi, Nepal, Det palestinske området og Uganda, samt en

	rettighetsbasering av utviklingssamarbeidet	samarbeid med NORAD	
Fortsette støtten til tjenesteytende prosjekter sammen med krav til organisasjoner og myndigheter om å legge større vekt på rettighetsbasering	Økt oppmerksomhet om rettighetsbasering ift relevante samarbeidspartnere	NORAD i samarbeid med SUP /FN-avdelingen/ HUM og MR/DEM	løpende
Bygge videre på Norges erfaringer med styrking av assistanse til og rettigheter for ofre for landminer og andre eksplosiver Sikre bedre dokumentasjon og rapportering av innsatsen for inkludering av funksjonshemmede i humanitære prosjekter	Økt oppmerksomhet om at funksjonshemmedes rettigheter skal inkluderes i humanitære innsatser, og arbeide for at dette i større grad anses som et rettighetsspørsmål. Vurdere hvordan erfaringene med mineofre kan ha relevans for arbeidet med ofre for væpnet vold i bredere forstand	HUM-seksjonen i samarbeid med MR/DEM	løpende
Arbeide for funksjonshemmede barns rett til utdanning	Øke innsatsen for barn som er marginaliserte og ekskluderte., Dialog med relevante frivillige organisasjoner	SUP, i samarbeid med NORAD, og Seksjon for multilateral utviklingsfinansiering	Løpende . Økt satsing i budsjettet for 2013 Løpende dialog med norske friv. org.
Fremme funksjonshemmedes rettigheter i arbeidet for kvinner og likestilling	Økt oppmerksomhet om funksjonshemmede kvinners situasjon og rettigheter i ulike sammenhenger	FN-seksjonen i samarbeid med MR/DEM	Løpende
Arbeide normativt for funksjonshemmedes rettigheter	Aktivt engasjement i FNs generalforsamling og MR-rådet . Samarbeid med BLD i forberedelsene av høynivåmøte om funksjonshemmede i FN høsten 2013	MR/DEM	Løpende , økt innsats frem mot GF 2013
Arbeide for bedre rapportering om funksjonshemming i planer og programmer	Dialog med frivillige organisasjoner og andre samarbeidspartnere om styrking av rapporteringen på områder der dette er relevant.	NORAD i samarbeid med HUM, SUP og andre relevante fagseksjoner.	Løpende
Støtte myndigheters kapasitetsbygging for å	Landgjennomgangene i FNs	NORAD i samarbeid	løpende

overholde sine internasjonale forpliktelser	menneskerettighetsråd (UPR) og konvensjonen om personer med nedsatt funksjonsevne må brukes mer systematisk av geografiseksjonene og ambassadene i planlegging av bistand og dialog med lokale myndigheter og andre givere	med geografiseksjonene og MR/DEM	
Finansiere og bruke forskning mer langsiktig for å oppnå bedre programmering og resultater	MR/DEM støtter bl.a. Senter for menneskerettigheter som har prosjekt og konferanser for forskere og personer med kompetanse innen bistand og arbeid med funksjonshemmedes rettigheter	MR/dem i samarbeid med NORAD	løpende
Støtte Atlas-alliansen og dens samarbeidspartnere for å styrke dem som talsmenn for funksjonshemmedes rettigheter		Norad i samarbeid med SUP/MR/dem	løpende

Vedlegg:

Oversikt over innsats for funksjonshemmede

Norge gjør allerede en stor innsats på mange felter som har betydning for funksjonshemmedes rettigheter, og er i ferd med å styrke innsatsen på enkeltområder. Dette bidrar til oppfølging av flere av evalueringens anbefalinger:

St.meld. nr. 13 (2008-2009) *Klima, konflikt og kapital* slår fast at de internasjonale menneskerettighetene utgjør det normative grunnlaget for Norges utviklingspolitikk. Utviklingssamarbeidet skal bidra til å styrke statenes evne til å oppfylle sine forpliktelser og individenes evne til å kreve sine rettigheter oppfylt. Videre legger meldingen opp til at norsk utviklingspolitikk skal være rettighetsbasert. Disse overordnede føringene er aktuelle i norsk innsats for funksjonshemmedes rettigheter.

Et fellestrekk for mange personer med funksjonsnedsettelse, er at de er i en sårbar situasjon og ofte opplever diskriminering. FNs nye konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne vil være et sentralt verktøy i arbeidet for å endre denne situasjonen. I 2013 skal det også være et høynivåmøte om funksjonshemmedes rettigheter i FN, og det vil være oppmerksomhet om forberedelsene til dette.

En rettighetsbasert tilnærming av bistanden tilsier at funksjonshemmedes rettigheter skal ivaretas og fremmes innen de tematiske satsingsområdene, som likestilling, helse, utdanning og energi, på lik linje med andre sårbare grupper. Ikke-diskrimineringsperspektivet står sentralt. FN påpeker at tusenårsmålene ikke kan nås dersom funksjonshemmede ikke inkluderes.

Selv om utviklingssamarbeidet er rettighetsbasert, ligger det ingen politiske føringer om at funksjonshemmedes rettigheter eksplisitt skal «mainstreames» i all bistand på lik linje med kvinner og likestilling. Dette er heller ikke tilfelle for andre sårbare grupper som barn, minoriteter etc.

Utviklingssamarbeidet skal bidra til å styrke statenes evne til å oppfylle sine forpliktelser og individenes evne til å kreve sine rettigheter oppfylt. En god mekanisme for oppfølging av myndigheters internasjonale forpliktelser er gjennom oppfølging av UPR-prosesser. Der hvor det har vært spesiell oppmerksomhet om tiltak for funksjonshemmede, og hvor nasjonale myndigheter har godtatt

anbefalinger om funksjonshemmedes rettigheter, vil det være et godt verktøy for oppfølging på landnivå.

Norge er en stor bidragsyter til ulike aktører innen helse, utdanning og humanitær innsats. Norge tar opp funksjonshemmedes rettigheter i dialog med disse aktørene og med andre lands myndigheter. Dette gjelder f.eks. UNICEF, Det globale partnerskapet for utdanning og Unesco. ILO arbeider med inkludering av funksjonshemmede i arbeidslivet, både i et ikke-diskrimineringsperspektiv og fordi det er økonomisk kostnadsbesparende å inkludere en stor gruppe som nå faller utenfor arbeidslivet.

FNs generalsekretærs globale strategi for kvinner og barn føyer seg inn i den norske satsingen på kvinners og barns helse, og den vil være førende for norske prioriteringer i årene framover. Bidrag til bygging av helsesystemer er avgjørende i denne sammenheng. Særlig innsats skal rettes mot de mest sårbare gruppene. Personer med funksjonsnedsettelse, i særlig grad kvinner og barn med funksjonsnedsettelse, faller ofte utenfor det globale helsearbeidet.

Norge er en av de største giverne av frivillige, ikke øremerkede bidrag til WHO - Verdens Helseorganisasjon. Et av WHO's innsatsområder er å "forebygge og redusere funksjonshemming og tidlig død ved kroniske, ikke-smittsomme sykdommer, mentale lidelser, vold og ulykker samt synssvekkelse".

Norge vil ha løpende dialog i WHO's styrearbeid om organisasjonens satsing på funksjonshemmede og helse.

I etatsstyringsprosessen mellom UD og NORAD vedrørende innretningen av midler til de norske frivillige organisasjonene fremheves behovet for å prioritere denne gruppen.

I budsjettvedtaket for 2013 understrekes behovet for å satse på å nå de siste ti prosentene barn i verden som ikke får tilbud om grunnskoleutdanning. Funksjonshemmede barn er overrepresentert blant disse. Norge styrker derfor innsatsen for barn som er marginaliserte og ekskluderte, med spesiell oppmerksomhet om hvordan funksjonshemmedes rettigheter til utdanning kan innfris. Arbeidet vil skje kontinuerlig på flere arenaer. Det vil føres en dialog mellom Atlas-alliansen og NORAD om faglige spørsmål knyttet til utdanning og funksjonshemmede.

Norge har gjennom St.meld. nr. 9 (2007-2008) *Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer* og St.meld. nr. 40 (2008-2009) *Norsk humanitær politikk* løftet menneskerettighetene som et viktig rammeverk for humanitær innsats. Sentrale komponenter i rettighetsbaseringen er prinsippene om deltakelse, ikke-diskriminering og ansvarliggjøring.

I humanitær nedrustning har Norge i lang tid arbeidet med bistand til ofre og med ofres rettigheter. Det banebrytende arbeidet som er gjort under Minekonvensjonen, førte til en anerkjennelse av at bistand til ofre for miner er et rettighetsspørsmål. Denne forståelsen ble gjort juridisk forpliktende i Konvensjonen om klaseammunisjon fra 2008.

Norge har i lang tid støttet rehabilitering av ofre for eksplosiver, f.eks. gjennom Den internasjonale Røde Kors-komitéen og gjennom Special Fund for Disabled. Også ICRC har gått fra å ha et snevert fokus på fysisk rehabilitering av krigsskadde til å arbeide med mange typer funksjonshemninger, til en helhetlig tilnærming til offerassistanse, inkludert sosioøkonomisk rehabilitering. Norge har også lagt vekt på å støtte nettverk av overlevende, både i deres talsmannsarbeid internasjonalt og i arbeidet med "peer support" – at overlevende støtter og veileder andre i tilsvarende situasjon.